

Nr 434.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse; given Stockholms slott den 7 maj 1918.

Under åberopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Förslag

till

Lag

om ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

Häri genom förordnas dels att i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse skola införas fem nya paragrafer av nedan angivet innehåll och betecknade 52 a, 52 b, 168 a, 168 b och 252 a dels ock att 1, 2, 233 och 234 §§ i nämnda lag skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Förutom Sveriges riksbank må allenast bankaktiebolag och solidariskt bankbolag här i riket bedriva bankrörelse.

Med bankrörelse förstås i denna lag sådan verksamhet, i vilken ingår inlåning från allmänheten på räkning, som av bank allmänligen begagnas.

Angående emissionsbank, postsparbanken, sparbank, centralkassa för jordbrukskredit och järnkontoret, så ock angående aktiebolag, som uteslutande har till ändamål att idka fastighetsbelåning eller pantlånerörelse, är särskilt stadgat.

2 §.

Ej må annan än Sveriges riksbank, bankaktiebolag, solidariskt bankbolag, emissionsbank, postsparbanken, sparbank, järnkontoret och Sveriges allmänna hypoteksbank i sin firma eller eljest vid beteckning av affärsrörelsen använda ordet bank. Beträffande användning av ordet bank i registrerad understödsförenings firma är särskilt stadgat.

52 a §.

Bankaktiebolag äger icke utan Konungens tillstånd utöva verksamhet vid avdelningskontor å annan ort än där huvudkontoret är beläget. Dylikt tillstånd må meddelas, när verksamheten finnes kunna vara till nytta för det allmänna.

52 b §.

Å ort, där bankaktiebolag icke är berättigat att utöva verksamhet vid kontor, må bolaget icke idka in- eller utlåning genom ombud eller eljest hava ombud för främjande av sin in- eller utlåning.

Vad sålunda stadgats gälle dock icke beträffande samarbete, som må kunna anordnas emellan bankaktiebolag och ekonomisk förening, vilken har till ändamål att inom viss ort bereda driftkredit åt idkare av mindre jordbruk (jordbrukskassa) och vilken jämlikt av Konungen meddelade bestämmelser vunnit godkännande från det allmännas sida.

168 a §.

Solidariskt bankbolag äger icke utan Konungens tillstånd utöva verksamhet vid avdelningskontor å annan ort än där huvudkontoret är beläget. Dylikt tillstånd må meddelas, när verksamheten finnes kunna vara till nytta för det allmänna.

168 b §.

Å ort, där solidariskt bankbolag icke är berättigat att utöva verksamhet vid kontor, må bolaget icke idka in- eller utlåning genom ombud eller eljest hava ombud för främjande av sin in- eller utlåning.

Vad sålunda stadgats gälle dock icke beträffande samarbete, som må kunna anordnas emellan solidariskt bankbolag och ekonomisk förening, vilken har till ändamål att inom viss ort bereda driftkredit åt idkare av mindre jordbruk (jordbrukskassa) och vilken jämlikt av Konungen meddelade bestämmelser vunnit godkännande från det allmännas sida.

233 §.

Bankinspektionen skall för varje bankbolag, efter inhämtande av förslag av Konungens befullningshavande, förordna ett allmänt ombud.

Detta ombud åligger:

att deltaga i den granskning av styrelsens förvaltning och bolagets räkenskaper, varom i 68 och 184 §§ förmäles;

att minst en gång under varje kvartal inventera kassan vid bolagets huvudkontor samt undersöka om den översikt, bolaget jämlikt föreskriften i 234 § senast upprättat, överensstämmer med räkenskaperna och är uppställd i behörig ordning; skolande ombudet ofördröjligen delgiva bankinspektionen anmärkning, som härvid må hava förekommit, ävensom i övrigt meddela bankinspektionen alla de upplysningar angående bolaget, som av bankinspektionen äskas.

Utövar bolaget verksamhet vid kontor å annan ort än där huvudkontoret är beläget, må för granskning av sådant kontors förvaltning och räkenskaper särskilt allmänt ombud kunna förordnas.

234 §.

Styrelsen åligger:

att för den ledamot av bankinspektionen, vilken enligt de av Konungen meddelade bestämmelser har att i sådant avseende företräda bankinspektionen, för allmänt ombud, som i 233 § avses, samt för den särskilda undersökning, Konungen kan finna för gott att låta anställa, när som helst hålla bolagets kassa och övriga tillgångar ävensom böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning;

att genast efter varje månads slut enligt formulär, som av bankinspektionen meddelas, upprätta och till bankinspektionen insända en översikt, utvisande bolagets tillgångar och skulder, jämte uppgift om räntesatserna för bolagets in- och utlåning samt diskonto, som under den tid, översikten omfattar, varit gällande hos bolaget;

att jämväl i övrigt meddela bankinspektionen och allmänt ombud alla de upplysningar rörande bolaget, som av dem äskas;

att, så snart det kan ske, dels till bankinspektionen insända styrelsens förvaltningsberättelse jämte vinst- och förlusträkningen samt balansräkningen ävensom, efter verkställd revision, den däröver avgivna berättelsen tillika med annan handling angående bolagets förvaltning eller räkenskaper, vilka revisorerna må hava avlämnat till styrelsen, dels ock låta införa revisionsberättelsen i allmänna tidningarna; samt

att, där bankinspektionen finner anledning till antagande, att bolaget gjort sådana förluster, att tio procent av grundfonden förlorats, på bankinspektionens anmodan ofördröjligen låta upprätta bokslut och kalla revisorerna att granska detsamma.

252 a §.

Förseelse mot 52 b § eller 168 b § straffes med böter från och med femtio till och med fem tusen kronor.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1918.

Enskild man eller handelsbolag, som vid sagda tidpunkt sedan minst två månader tillbaka driver bankrörelse, må fortsätta den rörelse till och med den 31 december 1920. Om synnerliga skäl därtill äro, äger Konungen medgiva, att rörelsen jämväl efter sistnämnda dag må tills vidare fortsättas. I dessa fall må dock enskild man eller handelsbolag icke under några omständigheter efter den 30 september 1919 utöva bankrörelse vid avdelningskontor å annan ort än där huvudkontoret är beläget, ej heller, efter det denna lag trätt i kraft, å ort, där kontor för rörelsen icke inrättats, idka inlåning genom ombud eller eljest hava ombud för främjande av sin inlåning. Bryter någon mot vad i föregående punkt stadgas, straffes med böter från och med femtio till och med fem tusen kronor; och må han, om förseelsen upprepas, tillika kunna dömas förlustig sin rätt att driva bankrörelse.

Bankbolag, som vid tiden för denna lags trädande i kraft utövar verksamhet vid avdelningskontor å annan ort än där huvudkontoret är beläget, må utan hinder av vad i 52 a § eller 168 a § stadgas fortsätta den verksamhet under år 1918, därest avdelningskontoret öppnats efter mars månads ingång detta år, men, därest avdelningskontoret öppnats dessförinnan, intill utgången av den för bolaget meddelade oktrogen.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 maj
1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
              SCHOTTE,
              PETRÉN,
              NILSON,
              LÖFGREN,
              friherre PALMSTIERNA,
              RYDÉN,
              UNDÉN,
              THORSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anförde chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson:

Sedan Kungl. Maj:t den 22 september 1917 tillsatt en kommitté med uppdrag att verkställa utredning rörande vissa kreditfrågor, närmast frågorna om emissionsväsendet, bankkoncentrationen och frågan om anordnande av statlig bankverksamhet av samma art som vanlig bankrörelse m. m., har nämnda kommitté den 12 nästlidne mars till Kungl. Maj:t ingivit ett betänkande, däri kommittén, med förmälan att kommittén under förhandlingarna rörande sitt arbetsprogram funnit påkallat att till behandling i förtur upptaga vissa förhållanden, vilka syntes kommittén föranleda omedelbara åtgärder, i sådant hänseende på närmare utvecklade grunder hemställt dels om upphävande för enskild man

eller handelsbolag, i vars firma ingår personnamn, av rätten att driva inlåning från allmänheten på räkning, som av bank allmänligen begagnas dels ock om inskränkning i banks rätt att bedriva verksamhet genom avdelningskontor och förbud att idka bankverksamhet genom ombud.

Över nämnda betänkande hava infortrade yttranden avgivits av fullmäktige i riksbanken samt av bankinspektionen och svenska bankföreningen. Tillfälle att utlåta sig över betänkandet har därjämte beretts svenska fondhandlareföreningen, vilken emellertid icke begagnat sig därav, varemot tio medlemmar av föreningen inkommit med ett gemensamt yttrande.

Efter att hava närmare redogjort för innehållet i ifrågavarande betänkande, fortsatte departementschefen:

Verksamhet, vari ingår inlåning från allmänheten på räkning, som av bank allmänligen begagnas — sådan verksamhet benämnes enligt den i gällande banklagstiftning använda terminologi bankrörelse — har i vårt land ända till de sista åren i huvudsak bedrivits endast av bankaktiebolag, solidariska bankbolag och sparbanker. Dessa bankinrättningars rörelse har städse från det allmännas sida varit underkastad inskränkningar och kontroll i syfte att skydda allmänheten mot förluster av insatta medel. Härefter torde otvivelaktigt böra sökas anledningen till att det hos oss ytterligt sällan inträffat, att bankmässigt inlånade medel på grund av banks insolvens gått förlorade för insättarna ävensom att, där så någon enstaka gång inträffat, förlusterna varit synnerligen obetydliga. I andra länder, där bankrörelsen icke varit omgärdad med garantier, hava avsevärda förluster av dylik anledning ingalunda varit sällsynta.

För bankrörelse, utövad av enskild man eller handelsbolag, i vars firma ingår personnamn, gälla emellertid ej några särskilda bestämmelser. Sådan fri bankrörelse idkas för närvarande dels av ett tiotal handelsbolag på landsbygden, som hava till ändamål att tillgodose den mindre omsättningen inom viss ort och gemenligen benämnas kreditkassor, dels ock av enskilda personer och bolag, som, vanligen under benämning bankir, driva dylik rörelse i sammanhang med affärsverksamhet av olika slag, i regel fond- och emissionsaffärer. Att ifrågavarande utövare av bankrörelse icke äro underkastade kontroll och reglerande bestämmelser har hittills, med hänsyn till deras ringa antal, den föga betydande omfattningen av deras rörelse och det sätt, varpå de överhuvud utövat sin verksamhet, icke varit ägnat att ingiva betänkligheter. På sätt i kommitténs betänkande närmare skildras hava härvid-

**Bankfirmors
inlånings-
rörelse.**

lag förhållandena på de senaste tre eller fyra åren mycket ändrats. Antalet enskilda personer och handelsbolag med personnamn i firman, som ägnat sig åt bankiryrket, tilltager alltjämt och den omfattning, vari de begagna sig av rätten att idka bankrörelse, blir större och större. För denna utveckling ohejdat fortgå, kommer säkerligen bankrörelse att inom en icke långt avlägsen framtid i stor utsträckning bedrivnas utan den kontroll och överhuvud de garantier, vilkas värde i fråga om sådan rörelse torde vara ovedersägligt. Härmed är den trygghetens grund, varpå den bankmässiga inlåningen i vårt land vilar, på väg att rubbas.

Till förhindrande av att förhållandena gestalta sig på sådant sätt synes mig ett ingripande i lagstiftningsväg vara i synnerlig grad av behovet påkallat. Då den ifrågavarande utvecklingen snabbt fortgår, torde det vara av stor vikt, att detta ingripande på sätt kommittén hemställt sker ofördröjligen.

Behövligheten av reformer med anledning av de förändrade förhållandena inom vårt bankirväsen förnekas icke i något av de över kommitténs betänkande avgivna yttrandena. Rörande den närmare beskaffenheten av dessa reformer hava emellertid delade meningar yppat sig. Kommittén har i sådant avseende föreslagit, att genom ändringar och tillägg i gällande lag om bankrörelse enskild man eller handelsbolag, i vars firma ingår personnamn, måtte betagas rätten att driva inlåning från allmänheten på räkning, som av bank allmänligen begagnas, och att sådant förbud måtte träda i kraft med ingången av år 1919; dock att bankirfirma, som icke är kommanditbolag och som oavbrutet haft bankmässig inlåning sedan tidpunkt före ingången av år 1908, måtte efter särskild prövning av Kungl. Maj:t kunna tillåtas att fortfarande driva sådan inlåning, likväl längst till utgången av år 1928.

*Medlemmar
av fond-
handlare-
föreningen.*

Detta förslag betecknas i det av medlemmar av fondhandlareföreningen avgivna yttrandet såsom ägnat att medföra allvarliga olägenheter. I yttrandet framhålles att, såsom exempel från utlandet visa, ett starkt bankirstånd är av icke ringa nytta och betydelse för ett lands finansiella liv. Lämpligaste sättet att förbättra vårt lands bankirväsen torde därför icke vara att amputera bort en viktig gren av bankirernas verksamhetsområde. Därest det inom finansdepartementet utarbetade förslaget till lag om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet gjordes till lag, skulle sannolikt genom denna de missförhållanden, som för närvarande vidlåde bankirverksamheten, till stor del avhjälpas. Befunnes ytterligare reformer vara av nöden, borde beskaffenheten av dessa göras till föremål för en ny, grundlig och allsidig utredning, därvid bland annat borde tagas under-överbäggande lämpligheten av att

införa kontroll över bankirinstitut, som i tidningar annonsera räntesatser för inlåning, ävensom att stadga vissa kvalifikationer såsom nödvändiga för rätt att i annonser beteckna sig såsom bankir. Överhuvudtaget syntes en utredning angående bankirrörelsen böra inrikta sig på att få bankirföretagen att återgå till den i svensk lagstiftning förutsatta och åsyftade mera personliga och intima karaktär, så att inlåningen inskränktes till vederbörande bankirföretags egen trängre kundkrets och icke i likhet med bankernas stode öppen för en större allmänhet och annonserades medelst mer eller mindre vilseledande bankartade beteckningar. För varje verklig bankirrörelse vore emellertid en nödvändig förutsättning, att kunder hade löpande fördringar å konto. Vad angår det sätt, varpå enligt kommitténs förslag bankirrörelsens avveckling skulle äga rum, så vore detsamma onödigt bryskt. Visserligen skulle ju enligt förslaget alla de bankirföretag, som ville bibehålla bankmässig inlåning, kunna ombildas till banker, men därest verkligen Kungl. Maj:t komme att bevilja oktroj för alla dessa sålunda ombildade bankirinstitut, skulle säkerligen en oerhörd mängd småbanker uppstå, vilket knappast kunde vara för vårt land önskvärt och nyttigt. Och skulle, såsom antagligt vore, Kungl. Maj:t bland dessa bankirföretag vilja göra en utgallring, bleve detta nog ytterligt svårt, då givetvis hänsynen till respektive firmors storlek icke allenast finge vara tillräcklig grund för Kungl. Maj:t för avgörandet av frågan om oktrojs beviljande eller icke. Ej heller lyckligare syntes vara att, såsom kommittén föreslagit, i fråga om rätten till bankmässig inlåningsrörelse bereda en särskild undantagsställning åt de privatfirmor, som före år 1908 drivit inlåningsrörelse, men däremot främtaga alla yngre firmor och samtliga, även äldre, kommanditbolag med motsvarande rörelse denna förmån. Därest inskränkningar i bankirverksamheten ansåges böra omedelbart företagas, borde detta ske genom en provisorisk, för ett år i sänder gällande lag. Denna lag borde, för att ej orsaka onödiga svårigheter, icke vara tillämplig på firmor, som ägt bestånd över tio år, oavsett om desamma vore kommanditbolag eller icke, varjämte firmor av yngre datum borde erhålla rätt att ansöka om dispens tills vidare och sålunda endast nybildade firmor tills vidare helt avstängas.

Med anledning av nu omförmälda yttrande vill jag till en början erinra om att det i yttrandet berörda förslaget till lag om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet allenast avser sådana yrkesutövare, vilka i kommission sälja och köpa aktier och liknande värdepapper. Det är sålunda ingalunda säkert, att samtliga idkare av bankirverksamhet komma att träffas av dess bestämmelser. För övrigt torde, även

*Departements-
chefen.*

om sagda förslag bland annat har till ändamål att beträffande utövare av fondkommissionsrörelse skapa vissa garantier för ekonomisk soliditet, dessa garantier icke vara avsedda att bliva så starka som i fråga om utövare av bankrörelse är av nöden. Även om förslaget blir lag, torde alltså i nu ifrågavarande syfte för bankirverksamheten särskilda bestämmelser tarvas. Såsom en utväg att i sådan händelse tillgripas i stället för den av kommittén förordade antydes i nyssnämnda yttrande anordnandet av offentlig kontroll över bankirfirmorna. Givetvis avses härmed en tillsyn av enahanda art som den bankspektionen utövar över bankerna. Denna utväg erbjuder dock enligt mitt förmenande icke någon tillfredsställande lösning av förevarande spörsmål. Arten av den verksamhet, bankirfirmorna driva, gör nämligen att deras ekonomiska ställning är vida svårare att överskåda än bankernas. En banks verksamhet är inskränkt till vissa närmare bestämda rörelsegrenar, så beskaffade, att deras resultat kan tillförlitligt bedömas med ledning av bankens räkenskaper. En bankirfirma ägnar sig åt många slag av verksamhet, som en vanlig bank antingen alls icke eller endast i mindre omfattning får utöva, såsom emissionsrörelse, aktiespekulationer, varu- och fastighetsaffärer m. m. Att med ledning av ett dylikt företags räkenskaper och övriga tillgängliga upplysningar kunna med någon större grad av säkerhet bedöma företagets soliditet lär i många fall komma att erbjuda betydliga svårigheter. Vid sådant förhållande blir uppenbarligen den garanti, som skulle ligga i kontrollen, av föga värde. Förefintligheten av offentlig kontroll kunde dessutom av den stora allmänheten betraktas såsom ett tecken på att bankirfirmorna vore lika säkra som bankerna, med påföljd att nämnda firmor komme att i ännu större utsträckning än förut anlitas för placering av penningmedel. Skulle verklig trygghet i förevarande avseende ernås genom kontroll, måste bankirfirmornas verksamhet underkastas ungefär samma begränsningar, som gälla för bankerna, alltså förbud i större eller mindre utsträckning mot att vid sidan av bankrörelsen idka annan affärsverksamhet. Men detta skulle i själva verket innebära tillskapandet av en ny kategori av banker. Och något sådant anser jag för min del icke vara lämpligt. De små och svaga banker, som härigenom möjligen skulle uppstå, äro ur det allmännas synpunkt i åtskilliga hänseenden mindre önskvärda.

Därest alltså, under förutsättning av bankirfirmornas bibehållande vid rätten till inlåning från allmänheten, anordnandet av offentlig kontroll över dessa firmor icke kan anses medföra nödig trygghet för insättarne, lär sådan trygghet, under nyssnämnda förutsättning, ännu mindre kunna med andra medel ernås. För avvärjande av de faror,

som hota genom den inom bankirväsendet försiggående utvecklingen, finner jag fördenskull det icke vara möjligt att beträda någon annan väg än den av kommittén anvisade.

Att, på sätt i det av medlemmar av fondhandlareföreningen avgivna yttrandet påstås, ett bifall till kommitténs förslag skulle medföra, att en viktig gren av en för landet betydelsefull verksamhet tillintetgjordes, kan jag icke medgiva vara riktigt. Såsom ovan nämnts, syssla i vårt land de yrkesutövare, vilka kalla sig bankirer, i huvudsak med fondhandel och emissionsverksamhet. Ehuru jag ingalanda vill förneka, att vissa av dessa bankirföretag gjort en nyttig insats i utvecklingen, är dock givetvis gagnet av att fondhandel och emissionsrörelse bedrives i sammanhang med bankmässig inlåning från allmänheten oftast tvivelaktigt, medan olägenheterna därav äro påtagliga. Erfarenheten från utlandet ger näppeligen stöd för antagandet, att bankirverksamheten såsom sådan, d. v. s. i vad den avser bankmässigt tagande och givande av kredit, skall komma att ökas i betydelse. Att bankirhus utomlands i berörda hänseende fyllt viktiga uppgifter är sannt. Men detta kapitel ur bankirväsendets historia börjar mer och mer tillhöra en förfluten tid. Den roll, bankirhusen härutinnan spelat, har numera till största delen övertagits av bankerna.

Vad åter angår betydelsen för bankirfirmorna själva av att få med sin övriga verksamhet förena inlåning från allmänheten å räkning, som av bank allmänligen begagnas, må till en början bemärkas, att enligt de i kommitténs betänkande lämnade upplysningar endast ett mindre antal av ifrågavarande firmor (»åtminstone 29» av 105) i sina svar å kommitténs rundskrivelse uppgivit sig driva dylik inlåning. Vidare har jag under hand från kommittén inhämtat, att med ledning av det närmare innehållet i berörda svar antagas kan, att ifrågavarande inlåning i åtskilliga fall härrör allenast från en trängre krets, i regel personer, som pläga anlita vederbörande bankirfirma såsom kommissionär vid köp eller försäljning av värdepapper, och att i själva verket allenast ett tiotal firmor torde kunna sägas driva inlåning från allmänheten i egentlig mening. Dylik verksamhet kan alltså näppeligen sägas utgöra en viktig faktor i bankirfirmornas affärsutövning i allmänhet. I det av medlemmar av fondhandlareföreningen avgivna yttrandet synes i viss mån medgivas lämpligheten av att bankirfirmornas inlåning inskränkes till en trängre kundkrets; och får jag med anledning härav framhålla, att ett upphävande för dessa firmor av rätten att driva bankrörelse icke avser att hindra dem från att mottaga penningar mot ränta från en begränsad kundkrets.

Såsom ovan nämnts skulle av det ifrågavarande förbudet komma att beröras ej blott företag av den typ, som i det föregående betecknats med benämningen bankirfirmor, utan även en del handelsbolag, vilka uteslutande eller så gott som uteslutande driva bankrörelse, de s. k. kreditkassorna. Dessa anstalter äro rester från ett tidigare ekonomiskt skede; de driva sin rörelse i ringa omfattning och under jämförelsevis primitiva former. Deras verksamhet har i allmänhet icke givit anledning till egentliga anmärkningar, men otvivelaktigt skulle de orter, där de verka, i det stora hela vara bättre betjänta med en sparbank eller avdelningskontor av en bank. Detta är ock grunden till att deras antal är från år förminskas; de sluta nämligen i regel med att uppgå i en bank. Med hänsyn till detta slags anstalter torde en lagändring i den av kommittén anvisade riktningen icke föranleda några betänkligheter. Det är nämligen föga troligt, att nya kreditkassor skulle komma att upprättas. Och vad de redan bestående angår, torde förbudets verkningar kunna mildras genom lämpliga övergångsbestämmelser.

Med anledning av vad jag sålunda anfört, föreslår jag den ändring i 1 § lagen om bankrörelse, att ur sagda stadgande måtte utgå vad detsamma innehåller om rätt för enskild man eller handelsbolag, i vars firma ingår personnamn, att driva bankrörelse. Ändringen torde böra snarast möjligt träda i kraft beträffande företag, som icke tidigare befattat sig med ifrågavarande slags verksamhet. Vad åter angår företag, som vid tiden för ikraftträdandet idka bankrörelse, lärer för dem en viss övergångstid vara av nöden. Kommittén har, med visst undantag, ansett återstoden av innevarande år vara i sådant hänseende tillräcklig, därvid dock kommittén tillagt, att medel, som vid årets utgång inestode hos vederbörande företag på bankmässig inlåningsräkning, borde fortfarande få förbli där inestående.

I det av fullmäktige i riksbanken avgivna yttrandet framhålles, att följden av en dylik bestämmelse skulle bliva, att bankirfirma, som dreve bankrörelse, under återstoden av innevarande år sökte draga till sig största möjliga belopp insättningar samt efter ingången av år 1919 sökte hålla dessa medel hos sig kvarstående så länge som möjligt. Då bankräkningar — med undantag av depositionsräkningen, vilken i detta sammanhang vore av underordnad betydelse — på vilka endast uttagningar finge göras, ej längre motsvarade sitt ändamål, borde enligt fullmäktiges mening viss tid fastställas, inom vilken denna rörelse borde vara avvecklad. Fullmäktige tillägga, att det syntes dem tveksamt, huruvida nu ifrågavarande lagstiftning borde träda i tillämpning från och med år 1919. Med hänsyn till den i många fall stora omfattningen

av de affärsföretag, varom här vore fråga, torde denna tid vara väl knappt tillmätt.

De synpunkter fullmäktige sålunda framhållit torde förtjäna att beaktas. Den av kommittén förordade övergångstiden synes mig för övrigt även med ovannämnda förbehåll rörande inlåningen vara för kort. Möjligheten till inlåning från allmänheten har naturligtvis i en del fall av vederbörande tagits i beräkning vid organiserandet av affärsföretag, till vilka, sedan berörda möjlighet blivit stängd, nödiga medel måste anskaffas på annat sätt. Måste denna omläggning av finansieringen verkställas allt för brådstörtat, kan detta leda till förlustbringande realisationer. Befogenheten att jämväl efter årsskiftet hava de dessförinnan insatta medel innestående kommer icke att innefatta någon säkerhet för en lugn avveckling, då berörda medel ju när som helst kunna av insättarne återfordras. Jag finner mig alltså böra föreslå en övergångsbestämmelse av innehåll, att de personer och handelsbolag, som vid tiden för den av mig förordade lagändringens trädande i kraft driva bankrörelse, må fortsätta därmed intill 1920 års utgång. Att rörelsen därefter icke må fortsättas innebär givetvis, att densamma då skall vara fullständigt avvecklad.

Till förhindrande av att någon efter offentliggörandet av detta förslag börjar driva bankrörelse i syfte att få fortsätta därmed till 1920 års utgång, läser ifrågavarande övergångsbestämmelse dock allenast böra gälla dem, som idkat bankrörelse åtminstone från den 1 maj 1918.

Kommittén har förordat, att Kungl. Maj:t skulle äga att i viss utsträckning dispensera från det av kommittén ifrågasatta förbudet. De skäl, som härutinnan av kommittén åberopats, synas värda beaktande. Om nämligen en bankir under en lång följd av år idkat bankrörelse, utan att någon anmärkning förekommit vare sig emot hans sätt att bedriva rörelsen eller emot hans soliditet, samt all anledning finnes till att antaga, att han jämväl för framtiden skall sköta rörelsen på samma sätt, synes mig billigheten kräva, att en sådan yrkesutövare icke tvingas att upphöra med sin verksamhet endast därför, att på senare tid en mängd nya företag uppstått, vilkas befattning med enahanda slags verksamhet antagits kunna medföra faror. Möjlighet torde ock böra beredas handelsbolag, vilka såsom kreditkassor driva bankrörelse, att få fortsätta sin verksamhet. Med anledning härav föreslår jag, att det åt Kungl. Maj:t överlämnas att, då synnerliga skäl därtill finnas, medgiva enskild person eller handelsbolag att fortsätta vid lagens ikraftträdande utövad bankrörelse jämväl efter 1921 års ingång. Medgivandet torde dock endast böra gälla rätt att få fortsätta rörelsen tills vidare,

så att det må kunna återkallas, när helst anledning därtill förekommer. Att, på sätt kommittén förordat, uttryckligen begränsa rätten att i förevarande hänseende erhålla Kungl. Maj:ts medgivande till sådana fall, då vederbörande drivit bankrörelse i över tio år och icke är kommanditbolag eller fastställa någon viss tidpunkt, då rörelsen under alla omständigheter måste upphöra, synes mig icke fullt lämpligt. Med det ifrågavarande undantagsstadgandets syfte torde vara mest överensstämmande, att Kungl. Maj:t får fritt avgöra, i vilka fall och för vilken tid medgivande bör lämnas. Klart är, såsom det föreslagna stadgandets avfattning också utmärker, att det endast bör vinna tillämpning, när starka skäl tala därför. Medgivande bör sålunda icke under några omständigheter lämnas bankirföretag, som börjat sin verksamhet först efter inträdet av nuvarande högkonjunktur. Vidare måste säkerhet finnas för att företagets ledning för framtiden kommer att ligga i samma händer som förut. Att vederbörande bankirföretags inlåning från allmänheten före den ifrågasatta lagändringens ikraftträdande uppgått till ett mera avsevärt belopp, torde ävenledes böra utgöra ett av de villkor, som böra uppställas för medgivandet.

Såsom kommittén i sitt betänkande framhåller, hava på senare tid en del banker börjat att i mycket stor utsträckning driva verksamhet vid avdelningskontor ävensom att för sin rörelse anställa ombud å skilda platser. På grund av de olägenheter, denna utveckling är ägnad att medföra, har kommittén föreslagit åtgärder till densammes stävjande, och kommer jag i det följande att i allt väsentligt tillstyrka bifall till kommitténs förslag härutinnan. Även inom bankiryrket saknas icke exempel på filialbildning och ombudsväsen. De föreskrifter, som på grund härav torde vara nödiga i fråga om enskilda personer och handelsbolag, vilka äga fortsätta att idka bankrörelse efter ikraftträdandet av den föreslagna ändringen i 1 § lagen om bankrörelse, återfinnas i övergångsbestämmelsernas första styckes tredje punkt.

Av den föreslagna ändringen i 1 § lagen om bankrörelse torde följa, att andra stycket i 2 § nämnda lag bör utgå. Detta medför visserligen att någon bestämmelse om skyldighet att utsätta personnamnet icke kommer att finnas för de enskilda personer och handelsbolag, som efter lagens trädande i kraft äro berättigade att under viss tid eller tills vidare idka bankrörelse. Denna lucka torde dock ej orsaka några betänkligheter, då det näppeligen kan antagas, att nämnda företag skola under den tid, som återstår dem för bankrörelsens bedrivande, vidtaga ändring i sin en gång antagna firmabeteckning.

Beträffande banks rätt att driva rörelse vid avdelningskontor föreslår kommittén, att sådan rätt ej må tillkomma bank utan Kungl. Maj:ts eller, eventuellt, bankinspektionens tillstånd samt att en förutsättning för sådant tillstånd bör vara att kontoret anses bliva nyttigt för det allmänna. Emot detta förslag har i de över kommitténs betänkande avgivna yttrandena icke framkommit någon gensaga.

**Bankrörelse
vid avdelningskontor.**

Av kommitténs framställning synes mig oförtydligt framgå, att olägenheter i olika avseenden kunna vara att förvänta, om bankerna icke skyndsamt avstängas från möjligheten att utan vidare kunna öppna avdelningskontor var som helst. Bankinspektionen ifrågasätter emellertid, huruvida det för vinnande av det åsyftade ändamålet kan vara behöfligt, att särskilt tillstånd kräves för en bank till att inrätta kontor inom en kommun, varest banken redan förut driver rörelse. Vad bankinspektionen sålunda anfört, synes mig förtjänt av beaktande. Att en bank önskar upprätta avdelningskontor å den ort, där huvudkontoret är beläget, eller två avdelningskontor å samma ort, kan icke gärna tänkas förekomma annat än i våra största städer. Och jag finner det ganska rimligt att i en stor stad åt bankerna lämnas frihet att bestämma, huru de med hänsyn till kundernas bekvämlighet och andra inverkan omständigheter vilja fördela sin verksamhet på olika ställen i staden. Av vad kommittén till stöd för sitt förslag anfört framgår ock, att det samma egentligen föranletts av förhållandena å mindre orter. Enligt mitt förmenande bör därför ett eventuellt stadgande i ämnet lämna de banker, som så önska, frihet att inrätta avdelningskontor å samma ort som huvudkontoret ävensom avfattas sålunda, att hinder icke möter för bank att erhålla generellt tillstånd att å viss ort utöva verksamhet vid avdelningskontor.

*Departementss-
chefen.*

Rörande kommitténs förslag i denna del har jag i övrigt icke något att erinra och tillstyrker alltså att i lagen om bankrörelse måtte intagas föreskrifter därom, att bank ej utan vederbörligt tillstånd må utöva verksamhet vid avdelningskontor å annan ort än där huvudkontoret är beläget och att tillstånd till sådan verksamhet endast må meddelas, ifall densamma prövas kunna bliva till nytta för det allmänna. Då det är Kungl. Maj:t, som med hänsyn till nyttan för det allmänna har att avgöra, huruvida bankbolag må bildas, torde det jämväl böra tillkomma Kungl. Maj:t att, ur enahanda synpunkt, bestämma, om bank får inrätta avdelningskontor.

Framhållas må, att den av mig sålunda tillstyrkta bestämmelsen avser jämväl avdelningskontor, som uppkomma därigenom att en bank övertager en annan banks rörelse.

Vidare anser jag mig böra erinra om, att då oktrojen, d. v. s. det tillstånd att idka rörelse, som meddelas bank, allenast gäller för viss tid, den rätt att utöva rörelse vid avdelningskontor, som må varda bank medgiven, icke kan sträcka sig utöver oktrojtiden. Följaktligen lär Kungl. Maj:t vid prövning av ansökan om förlängd oktroj för bank, som tillåtits driva rörelse vid avdelningskontor, jämväl hava att taga under överbärande, huruvida banken skall få hava kvar avdelningskontoret under den nya oktrojen.

Kommittén har i fråga om övergången till de av kommittén förordade bestämmelserna föreslagit, att desamma skulle tillämpas omedelbart å de avdelningskontor, som upprättats efter det kommitténs betänkande offentliggjorts, men beträffande avdelningskontor, som dessförinnan tillkommit, icke förrän den för bolaget senast meddelade oktrojen tilländagått, dock ej tidigare än två år förflutit från det lagändringen trädde i kraft. En del medlemmar av kommittén hava framhållit lämpligheten av att samtliga banker redan från och med 1923 års ingång underkastades ifrågavarande bestämmelser, då härigenom en hastig och enhetlig reglering och fördelning av avdelningskontoren bankerna emellan kunde befrämjas.

Ehuru det naturligtvis är önskvärt, att regleringen av avdelningskontoren genomföres snarast möjligt, synes mig, då ännu så länge filialbildningen icke givit anledning till allvarigare missförhållanden, tillräckliga skäl för sistnämnda uppfattning icke föreligga. Endast när avdelningskontor uppenbarligen inrättats med kännedom om att begränsningar i förevarande hänseende förbereddes och för att undgå verkningarna av blivande lagbestämmelser — och detta torde enligt mitt förmenande i allmänhet vara fallet med de kontor, som upprättats efter ingången av mars månad 1918 — anser jag desamma böra kunna slopas efter en kortare övergångstid; övriga kontor torde böra få äga bestånd oktrojtiden ut. Härigenom blir övergångstiden i fråga om sistnämnda kontor fullt tillräcklig; enligt vad jag från bankinspektionen inhämtat utgår nämligen icke för någon av de banker, vilka för närvarande utöva verksamhet vid avdelningskontor, oktrojen förrän tidigast vid 1920 års slut. Jag föreslår alltså att bank, som vid tiden för ifrågavarande lagändringars trädande i kraft idkar verksamhet vid avdelningskontor å annan ort än där huvudkontoret är beläget, må utan hinder av berörda lagbestämmelser fortsätta verksamheten till utgången av 1918, därest verksamheten påbörjats tidigast den 1 mars detta år, men, därest avdelningskontoret öppnats dessförinnan, intill utgången av den för banken senast meddelade oktrojen.

För sitt förslag om förbud för bank att i och för sin bankverksamhets bedrivande använda ombud har kommittén enligt mitt förmenande förebragt giltiga skäl. I de över kommitténs förslag avgivna yttrandena har icke heller gjorts någon anmärkning mot förslaget. Emellertid har det kommit till min kännedom, att vid de möten, kommittén hållit med representanter för bankvärlden, den åsikten förfäktats, att bank, vilken gjort till sin speciella uppgift att verka bland lantbefolkningen, vore för att kunna på ett tillfredsställande sätt fylla sitt ändamål nödsakad att hava ombud runt omkring på landsbygden. I likhet med kommittén anser jag dock vad sålunda anförts icke böra få inverka på avgörandet av föreliggande fråga. Det synes mig nämligen knappast tänkbart, att en bank kommer att så speciellt inrikta sig på att tillhandagå vissa befolkningslager, att på grund därav hänsyn till bankens verksamhet bör föranleda inställande av eller inskränkningar i åtgärder, som i fråga om bankverksamhet i allmänhet funnits lämpliga. Vad särskilt lantbefolkningen angår, torde för övrigt genom lagstiftningen rörande kassor för beredande av driftskredit åt idkare av mindre jordbruk dess speciella behov å ifrågavarande område kunna bliva på ett tillfredsställande sätt tillgodosett.

Därest ett förbud i den av kommittén angivna riktningen skall intagas i lagen, bör emellertid åt detta stadgande givas en sådan avfattning, att en bank icke därigenom förhindras, att för sin verksamhet använda sig av ombud, när fullt legitimt behov därav föreligger. Bankerna torde sålunda allenast böra förbjudas att låta sig å viss ort mera varaktigt företrädas av ombud. Hinder bör nämligen icke läggas i vägen för bank att vid något särskilt tillfälle utsända ombud för att tillvarataga bankens intressen. Då rörelsen å en banks kontor kräver, att de personer, som äro anställda å kontoret, allt emellanåt å bankens vägnar handla under sådana omständigheter, att de äro att betrakta såsom ombud för banken, torde vidare förbudet icke böra gälla användande av ombud å ort, där banken äger rätt att hava kontor för sin rörelse.

Ej heller bör förbudet med avseende å den verksamhet, i och för vilken ombud icke må anlitas, erhålla en så generell räckvidd, som kommittén förordat, utan torde det böra begränsas till att avse användandet av ombud i och för vissa bestämda rörelsegrenar. Enligt mitt förmenande är det tillräckligt att i sådant hänseende nämna in- och utlåningen. Det är nämligen härför bankerna hittills anlitat ombud i orterna, och det är icke sannolikt, att det kan ligga i bankernas intresse att anställa sådana ombud, sedan de icke längre få användas för sagda rörelsegrenar.

I överensstämmelse med vad jag sålunda anfört får jag tillstyrka, att i lagen om bankrörelse intages förbud för bank att å ort, där banken icke äger utöva verksamhet vid kontor, idka in- eller utlåning genom ombud eller eljest hava ombud för främjande av sin in- eller utlåning.

Kommittén anser, att förbudet mot användande av ombud för att icke kunna kringgåås lämpligen borde kompletteras med en bestämmelse, som hindrade bank att direkt eller indirekt lämna ersättning för anskaffande av inlåning till banken. Med prövningen, huruvida en dylik bestämmelse bör införas, torde emellertid enligt mitt förmenande lämpligen kunna anstå, tills det visar sig, om behov därav kommer att förefinnas. Skulle ett sådant förfarande, som av kommittén avses, mera allmänt vinna insteg bland bankerna, bör måhända lagstiftningen ingripa. Men det synes mig ingalunda osannolikt att bankerna, inför en sådan utsikt, äro villiga att själva sins emellan vidtaga åtgärder till förhindrande av att missbruk i förevarande hänseende uppstå.

Anvarsbestämmelser.

Vad angår straffpåföljder för överträdelse av de föreslagna bestämmelserna, lärer straff icke särskilt behöva stadgas för enskild person eller handelsbolag, som utan rätt driver bankrörelse. Sådant förfarande faller under bestämmelsen i 250 §. Ej heller torde straff böra stadgas för bank, som olovligen inrättar avdelningskontor. Rättelse härutinnan kan lämpligen vinnas genom föreläggande av bankspektionen. På det att det för bank meddelade förbudet att driva verksamhet genom ombud skall bliva effektivt, torde däremot en straffbestämmelse vara av nöden. En sådan föreslås i 252a §.

För överträdelse av de i övergångsbestämmelsernas första styckes tredje punkt meddelade föreskrifter föreslås straff i samma styckes sista punkt.

Ändring i 233 § banklagen.

I sammanhang med de ändringsförslag, vilka jag sålunda med föranledande av ovan omförmälda kommittébetänkande ansett mig böra framställa, torde lämpligen kunna till behandling upptagas en annan fråga om ändring i lagen om bankrörelse.

I en till Kungl. Maj:t ingiven, den 28 december 1916 dagtecknad skrivelse har nämligen bankspektionen anfört, bland annat, följande: »Enligt 233 § banklagen skall bankspektionen för varje bankbolag förordna ett allmänt ombud, som bland annat har att fungera såsom det allmännas representant vid revision av bolagets räkenskaper och för-

valtning. Med den under de senare åren starkt framträdande centraliseringstendensen inom bankväsendet, vilken medfört ett flertal mera lokala bankers sammanslutning till stora interlokala institut, kan det befaras, att svårigheter skola uppstå för det allmänna ombudet i en bank, som driver en omfattande verksamhet å vitt skilda orter, att vederbörligen fylla denna dess ojämförligt viktigaste uppgift. Fall hava ock förekommit, då de av bolagsstämman utsedda revisorerna efter fördelning verkställt räkenskapsgranskning samtidigt vid flera kontor, därvid allmänna ombudet kunnat närvara endast vid ett sådant. Det har därför för bankinspektionen framstått såsom ett önskemål att kunna vid behov förordna flera ombud för samma bank, av vilka dock endast ett skulle hava att fullgöra de s. k. kvartalsinventeringarna. Bankinspektionen hemställer alltså i underdånighet, att genom en ändring av 233 § banklagen bankinspektionen medgives rätt att, där så provas lämpligt, förordna flera allmänna ombud för samma bankbolag.»

Till den av bankinspektionen sålunda förordade ändringen finner jag mig böra tillstyrka bifall. En mindre ändring jämväl i 234 § lagen om bankrörelse torde därav föranledas.

Departementschefen uppläste härefter ett i överensstämmelse med ovan av honom gjorda uttalanden inom finansdepartementet utarbetat förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, och hemställde, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmåler, genom utdrag av protokollet inhämtas.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan fann Hans Maj:t Konungen gott bifalla.

Ur protokollet:

Sten Zethelius.

*Bilaga.***Förslag**

till

Lag**om ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.**

Härigenom förordnas dels att i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse skola införas fem nya paragrafer av nedan angivet innehåll och betecknade 52 a, 52 b, 168 a, 168 b och 252 a dels ock att 1, 2, 233 och 234 §§ i nämnda lag skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Förutom Sveriges riksbank må allenast bankaktiebolag och solidariskt bankbolag här i riket bedriva bankrörelse.

Med bankrörelse förstås i denna lag sådan verksamhet, i vilken ingår inlåning från allmänheten på räkning, som av bank allmänligen begagnas.

Angående emissionsbank, postsparbanken, sparbank, centralkassa för jordbrukskredit och järnkontoret, så ock angående aktiebolag, som uteslutande har till ändamål att idka fastighetsbelåning eller pantlånerörelse, är särskilt stadgat.

2 §.

Ej må annan än Sveriges riksbank, bankaktiebolag, solidariskt bankbolag, emissionsbank, postsparbanken, sparbank, järnkontoret och Sveriges allmänna hypoteksbank i sin firma eller eljest vid beteckning av affärsrörelsen använda ordet bank. Beträffande användning av ordet bank i registrerad understödsförenings firma är särskilt stadgat.

52 a §.

Bankaktiebolag äger icke utan Konungens tillstånd utöva verksamhet vid avdelningskontor å annan ort än där huvudkontoret är beläget. Dylikt tillstånd må meddelas, när verksamheten finnes kunna vara till nytta för det allmänna.

52 b §.

Å ort, där bankaktiebolag icke är berättigat att utöva verksamhet vid kontor, må bolaget icke idka in- eller utlåning genom ombud eller eljest hava ombud för främjande av sin in- eller utlåning.

168 a §.

Solidariskt bankbolag äger icke utan Konungens tillstånd utöva verksamhet vid avdelningskontor å annan ort än där huvudkontoret är beläget. Dylikt tillstånd må meddelas, när verksamheten finnes kunna vara till nytta för det allmänna.

168 b §.

Å ort, där solidariskt bankbolag icke är berättigat att utöva verksamhet vid kontor, må bolaget icke idka in- eller utlåning genom ombud eller eljest hava ombud för främjande av sin in- eller utlåning.

233 §.

Bankinspektionen skall för varje bankbolag, efter inhämtande av förslag av Konungens befallningshavande, förordna ett allmänt ombud.

Detta ombud åligger:

att deltaga i den granskning av styrelsens förvaltning och bolagets räkenskaper, varom i 68 och 184 §§ förmåles;

att minst en gång under varje kvartal inventera kassan vid bolagets huvudkontor samt undersöka om den översikt, bolaget jämlikt föreskriften i 234 § senast upprättat, överensstämmer med räkenskaperna och är uppställd i behörig ordning; skolande ombudet ofördröjligen delgiva bankinspektionen anmärkning, som härvid må hava förekommit,

ävensom i övrigt meddela bankinspektionen alla de upplysningar angående bolaget, som av bankinspektionen äskas.

Utövar bolaget verksamhet vid kontor å annan ort än där huvudkontoret är beläget, må för granskning av sådant kontors förvaltning och räkenskaper särskilt allmänt ombud kunna förordnas.

234 §.

Styrelsen åligger:

att för den ledamot av bankinspektionen, vilken enligt de av Konungen meddelade bestämmelser har att i sådant avseende företräda bankinspektionen, för allmänt ombud, som i 233 § avses, samt för den särskilda undersökning, Konungen kan finna för gott att låta anställa, när som helst hålla bolagets kassa och övriga tillgångar ävensom böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning;

att genast efter varje månads slut enligt formulär, som av bankinspektionen meddelas, upprätta och till bankinspektionen insända en översikt, utvisande bolagets tillgångar och skulder, jämte uppgift om räntesatserna för bolagets in- och utlåning samt diskonto, som under den tid, översikten omfattar, varit gällande hos bolaget;

att jämväl i övrigt meddela bankinspektionen och allmänt ombud alla de upplysningar rörande bolaget, som av dem äskas;

att, så snart det kan ske, dels till bankinspektionen insända styrelsens förvaltningsberättelse jämte vinst- och förlusträkningen samt balansräkningen ävensom, efter verkställd revision, den däröver avgivna berättelsen tillika med annan handling angående bolagets förvaltning eller räkenskaper, vilka revisorerna må hava avlämnat till styrelsen, dels ock låta införa revisionsberättelsen i allmänna tidningarna; samt

att, där bankinspektionen finner anledning till antagande, att bolaget gjort sådana förluster, att tio procent av grundfonden förlorats, på bankinspektionens anmodan ofördröjligen låta upprätta bokslut och kalla revisorerna att granska detsamma.

252 a §.

Förseelse mot 52 b § eller 168 b § straffes med böter från och med femtio till och med fem tusen kronor.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1918.

Enskild man eller handelsbolag, som vid sagda tidpunkt sedan minst två månader tillbaka driver bankrörelse, må fortsätta den rörelse till och med den 31 december 1920. Om synnerliga skäl därtill äro, äger Konungen medgiva, att rörelsen jämväl efter sistnämnda dag må tills vidare fortsättas. I dessa fall må dock enskild man eller handelsbolag icke under några omständigheter efter den 30 september 1919 utöva bankrörelse vid avdelningskontor å annan ort än där huvudkontoret är beläget, ej heller, efter det denna lag trätt i kraft, å ort, där kontor för rörelsen icke inrättats, idka inlåning genom ombud eller eljest hava ombud för främjande av sin inlåning. Bryter någon mot vad i föregående punkt stadgas, straffes med böter från och med femtio till och med fem tusen kronor; och må han, om förseelsen upprepas, tillika kunna dömas förlustig sin rätt att driva bankrörelse.

Bankbolag, som vid tiden för denna lags trädande i kraft utövar verksamhet vid avdelningskontor å annan ort än där huvudkontoret är beläget, må utan hinder av vad i 52 a § eller 168 a § stadgas fortsätta den verksamhet under år 1918, därest avdelningskontoret öppnats efter mars månads ingång detta år, men, därest avdelningskontoret öppnats dessförinnan, intill utgången av den för bolaget meddelade oktroyen.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd måndagen den 6 maj 1918.

Närvarande:

Justitieråden GULLSTRAND,
VON SETH,
WEDBERG,
Regeringsrådet PLANTING-GYLLENBÅGA.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 3 maj 1918, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av revisionssekreteraren Nils Edvard Gadde.

Justitierådet von Seth yttrade:

»Genom proposition nr 119 till 1915 års riksdag förelades riksdagen till prövning inom jordbruksdepartementet utarbetade förslag angående åtgärder från det allmännas sida för beredande av driftkredit åt idkare av mindre jordbruk. Dessa förslag, som vunno riksdagens godkännande, avsågo att på kooperativ väg tillskapa en för tillgodoseende av det mindre jordbrukets behov av driftkredit lämpad organisation av över- och underordnade kreditföreningar, jordbrukskassor och centralkassor för jordbrukskredit. Emellertid måste det förutses, att under den första tiden centralkassor ej skulle kunna bildas för varje ort, och att, om man önskade, att i orter, för vilka centralkassor ännu icke hunnit bildas, men där behov av förbättrade kreditmöjligheter likväl fanns, något åtgjordes för ändamålet, lösningen måste sökas genom bildande av jordbrukskassor, som, tillsvidare åtminstone, samarbetade med redan

befintliga penninginrättningar, särskilt banker och sparbanker. Samarbetet tänkte man sig så ordnat, att vederbörande jordbrukskassa i stort sett ej skulle hava någon självständig penningrörelse utan huvudsakligen verka såsom ombud för den förlagsgivande penninginrättningen, vilken särskilt genom möjligheten att med jordbrukskassan såsom mellanhand uppdriva sin inlåning skulle vinnas för samarbetet. I överensstämmelse härmed är också kungörelsen den 18 juni 1915 angående godkännande från det allmännas sida av vissa jordbrukskassor avfatnad. Hithörande bestämmelser återfinnas i §§ 13, 17 och 19. Erfarenheten har visat, att åtskilliga dylika från centralkassor fristående jordbrukskassor bildats, som haft ganska svårt att få det erforderliga finansiella stödet. De förändringar, som, enligt vad jag erfarit, äro ifrågasatta att vidtagas i organisationen av jordbrukskreditrörelsen, lära ej heller kunna helt undanröja denna svårighet. Skulle nu genom de föreslagna bestämmelserna i 52 b och 168 b §§ möjligheten för dylik jordbrukskassa att såsom ombud för en bank komma i samarbete med denna avklippas, skulle svårigheterna för sådana kassor ytterligare ökas. Det synes, som om ett undantag från paragrafernas bestämmelser borde göras, som möjliggjorde, att jordbrukskassa, vilken i enlighet med bestämmelser, som Konungen meddelar, vunnit godkännande från det allmännas sida, fortfarande kunde få begagnas som ombud för en bank. De olägenheter, som medfölja det system med ombud, mot vilket paragrafernas bestämmelser egentligen rikta sig, vidlåda ju icke ett ombudssystem, som opererar med uteslutande jordbrukskassor som mellanhänder. Genom tillkomsten av dylika kassor skulle också den fara för monopolisering av penningrörelsen, som kunde bliva en följd av bestämmelserna uti de ifrågavarande och de dem närmast föregående paragraferna, i viss mån motverkas.»

Lagrådets övriga ledamöter lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 maj
1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson anmälde, efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet, lagrådets den 6 maj 1918 avgivna utlåtande över det den 3 maj 1918 till lagrådet remitterade förslaget till lag om ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

Efter att hava redogjort för utlåtaudets innehåll yttrade föredragande departementschefen, att han med anledning av den inom lagrådet gjorda erinringen låtit utarbета ett tillägg till 52 b och 168 b §§ i förslaget av innehåll, att förbudet för bank att idka in- eller utlåning genom ombud eller eljest hava ombud för främjande av sin in- eller utlåning icke skulle gälla beträffande samarbete, som bank kunde anordna med vederbörligen godkänd jordbrukskassa.

Föredragande departementschefen uppläste härefter det omarbetade

lagförslaget och hemställde, att detsamma måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Denna hemställan, som biträdades av statsrådets övriga ledamöter, täcktes Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle till riksdagen avlåtas proposition av den lydelse, bilaga litt. vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Teodor Franzén.
